

scens, iuit crām eis ad cacumen montis, ubi eum occidere cupiebant, nec suis sociis hoc revelavit, quia martyrium affectabat; sed subito orta tempestate, pluviae et grandines ita montem obtexerunt, quod maligni qui eum volebant occidere nihil viderent. Tunc sanctus Amandus tandiu oravit, donec reddita

A serenitate et visu recepto ad propria redierunt. Multa quidem et alia miracula fecit Deus meritis sancti Amandi quae hic scripta non sunt. Hic quoque plenus dierum et operibus bonis migravit ad Dominum.

S. AMANDI CHARTÆ.

[Ex Brequigny, Diplomata, Chartæ, Leges.]

I.

Charta qua sanctus Amandus villam Barisiacum Andream abbatē donat, ad monasterium edificandum * (ann. 664).

Com presentium rerum status celeri cursu noscitur dilabi ad ruinam eternam, modo eternis comperimus sedibus permanere que in alimonia servorum Dei vel peregrinorum conferimus, hortante nos ac monente scriptura divina, dicente: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, qui vos recipiant in eterna tabernacula; et alibi: Jubemur condere thesauros in celo ubi fur non appropriat. Proinde ego Amandus miserimus et peccator, pro remedio anime mee vel retributione vite eterne, ea que michi a Deo vel ex munificentia regum domni Childerici regis, nec non et preclise domne Chluechildis regine per eorum preceptionem nobis fuerunt collata, hoc est villam nuncupatam Barisiaco, in pago Laudunensi sitam, ubi cenobium in loco cognominato Faverolas, in honore sancti Petri et Pauli apostoli, vel reliquorum domnorum sanctorum sub regula ^b domni *Benedicti seu domni Columbanii* construere inchoavimus, ubi virum venerabilem Andream abbatem preficimus; et ipso loco vel villa superius nominata Barisiaca cum omni integritate vel adjacentia ad se pertinentia dedimus ad edificandum; nec non et locella nuncupata ^c in Cinciniaco quem vir illustris Fulcoaldus dux per suam epistolam, cum jure et soliditate sua nobis pro anime sue remedio contulit, seu et mansum qui est infra muros civitatis Laudunensis, quem vir venerabilis Gonfinus archidiaconus nobis per cartulam donationis noscitur delegasse; nec non et vineam in fine Crispiacense, cum vitore nomine Wulberone, nobis vir illustris Chedenoaldus quondam dedit, seu et terram quam antedictus Chedenoaldus, nec non et illustris vir Vulsmarus super fluvio Semeireia, ad monasterium edificandum inprimis dederunt: hoc omnia superius nominata a die presente

^a Edimus ex apographo in chartophylacio nostro reposito, exscripto anno 1773 a domno Queinsert congregationis Sancti Mauri, ex chartulario XIII sæculi, in archivo Elmonensis monasterii. Jam Cointius, *Annal.* t. IV, pag. 833, et Mabillonius, *Act. SS. ord. S. Ben.* sæc. II, pag. 4044, chartam hanc vulgaverant, ex eodem, ut videtur, chartulario depromptam.

^b Italico caractere scripta expungit Cointius, quasi textui inserta, cum regulam sancti Benedicti non impositam fuisse ascetis Barisiacensibus ab Amando contendat.

B ipsius abbatis sua ditione ibidem consistente tradidimus atque transfudimus, ita ut ab hac die ipsum monasterium vel villam sæpe nominatam Barisiacum, cum integritate vel adjacentiis suis, seu et locellis superius conscriptis, cum omni soliditate eorum, ut superius diximus, id est, domibus, edificiis, cartiferis, accolis, campis, vineis, pratis, pascuis, aquis, aquarum decursibus, vel reliquis quibuscumque beneficiis, habeat, teneat, possideat, suisque successoribus, auxiliante Domino, in perpetuum possidendum derelinquat. Si quis vero vel quilibet opposita persona, quod fieri non credimus, contra hanc cartulam deliberationis, quam ego spontanea voluntate mea fieri rogavi, irrumpere aut temptare voluerit, inprimis iram divinitatis incurrat, et ab omnibus fluminibus sanctorum excommunicatus appareat, et insuper inferat vobis cum socio fisco auri libras x, argenti pondera xx, et coactus exolvat, et nichilominus presens cartula deliberationis omni tempore firma permaneat; et, ut circa vos cartula firmiter optineret vigorem, manus nostre subscriptione subter eam subscripsimus. Actum Lauduno civitate, xviii Kal. Septembris, ^d anno v regni domni nostri gloriosissimi Childerici regis. In Christi nomine ego Radebertus dyaconus mea manu hanc chartulam deliberationis, rogante domno Amando, scripsi et subscripsi. Notavi diem et tempora. Ego Amandus peccator hanc epistolam a me factam subscripsi, et eos qui subscribant rogo. In Christi nomine Attola, ac si peccator episcopus, subscripsi. Ego Paulus presbyter subscripsi. ^e Ego Willo presbyter subscripsi. Bertuinus subscripsi. Vafinus dyaconus subscripsi. Althecharius presbyter subscripsi. ^f Gislehardus subscripsi. Ymnius subscripsi. Grinbertus subscripsi. Gleobaldus, quod manu domni Amandi conscriptum vidi, subscripsi. Dado subscripsi. Martinus dyaconus subscripsi.

^c In Cinciniaco, id est, in territorio loci de Ciceri, qui parum a Barisiaco distat. Male in editis uno verbo *Jucinciniaco*.

^d Annus v regni Childerici II concordat cum anno Christi 664 aut 665. Vox autem *Childerici* deest in editis a Comtio et Mabillonio.

^e Voces *Ego Willo presbyter subscripsi* desunt in editis.

^f Voces *Gislehardus subscripsi*, pariter in editis omisæ. Variæ lectiones, si quæ aliæ, nullius momenti visæ sunt.

II.

Codicillus sancti Amandi, de sepultura sui corporis ^a
(ann. 675).

In nomine Domini Jesu Christi, ego Amandus miserimus et peccator. Credimus ubique divinam nos pietatem regere et clementer salvare velle, quia et ingressum nostrum in mundum et exitum de mundo ante sæcula ipse prænoscit. Proinde omnibus non habetur incognitum qualiter nos, longe lateque per universas provincias seu gentes, propter amorem Christi seu verbum Dei annuntiare, vel baptismum tradere, discursum habuimus; et nos de multis periculis pietas Dei eripuit, et usque tempore ipso perducere dignatus est. Sed dum jam corpore fesso et multis laboribus fatigato, jam in summa senectute pene corpore præmortuo exitum de hoc mundo in proximo habere speramus, et quia nos Deus in istum locellum qui vocatur Elnonis perducere dignatus est, quem super largitate regia proprio labore visi fuimus construxisse; si nos ibi Deus de hoc mundo decreverit emigrare, peto, et coram Christo Jesu Filio Dei, conjurare præsumo ut nulli episcoporum vel abbatum, seu sæcularium virorum, aut quibuslibet potestatibus hoc contrarium sit, ut corpusculum meum in ipso monasterio quod superius diximus ^b Elnone, inter illos fratres requiescat, ubi jam nos ad ipsos fratres et corpore et anima commendavimus; et si itinere, aut ubiubi finis noster provenerit, ad ipsum locum quem superius memoravimus corpusculum nostrum licentiam habeant fratres vel abba de ipso monasterio Elnone ibidem revocare. Si quis

^A vero contradicere, aut de ipso monasterio corpus meum per fortia abstrahere, aut temerario spiritu contradicere voluerit, imprimitus sanctæ Trinitatis incurrat offensam, et ab omnibus Ecclesiis catholicis excommunicatus appareat, et a societate sanctorum extraneus efficiatur, et damnationem quam Dathan et Abiron sustinuerunt, quos infernus vivos absorbit ipse sustineat, et sit anathema maranatha, quod est perditio, in adventu Domini nostri Jesu Christi; et nec sic nostram voluntatem mutare valeat, sed hæc deliberatio nostra in perpetuo firma et inviolata permaneat; et, ut certius credatis, manu propria subscripsi et omnibus hominibus Deum timentibus ut subscribant supplicamus et rogamus. Quam epistolam fratri nostro Baudemundo presbytero fieri rogavimus. Facta epistola in monasterio Elnone, anno secundo regni domini nostri Theodorici gloriosi regis, sub die decima quinta Kalendas Maii. Ego Amandus peccator hanc epistolam a me factam consensi et subscripsi. Ego in Christi nomine Reolus, ac si peccator subscripsi. Ego in Christi nomine Mummolenus episcopus subscripsi. Ego in Christi nomine Vindicianus ac si peccator episcopus, hanc epistolam, rogante domno Amando, consensi et subscripsi. Ego Bertinus abba subscripsi. Ego Aldebertus abba subscripsi. Ego Johannes, rogatus a domno Amando, consentiens hanc epistolam subscripsi. Ego Baudemundus peccator, jubente domno meo Amando, hanc epistolam deliberationis suæ scripsi et subscripsi.

^a Editus in sancti Amandi Vita, apud Boll. ad diem 6 Februarii, a Philippo Harvengio, abbate Bonæspei, scripta sæculo XII; a Mabillonio recusus in Actis SS. ordinis sancti Benedicti, sæculo II, pag. 703, ex codice Inonensi, in quo belle depictæ erant imagines subscribentium, quas æri incidendas curavit idem Mabillonius, in Annalibus, tom. I, pag. 628. Iterum Amandi codicillum typis mandaverunt Cointius, Ann. tom. III, pag. 742, Miræus quoque, Oper. dipl. tom. I, pag. 8, et Fast. Belgic. ad diem 6 Febr. Editionem Mabillonii sequimur. Foppenus, in notis ad opera Miræi diplomatica, ubi supra, hoc instrumentum referendum censet ad annum Christi 661; et,

ut id cum nomine regis tunc regnantis conciliet, conjicit legendum annum 2 *Chlotarii*, pro anno 2 *Theodorici*. Sed nomen Theodorici servandum esse arguit Cointius, ann. ubi supra, ex subscriptionibus episcoporum, abbatum, et ipsius Baudemundi scriptoris, quas omnes expendit. Mensis autem Aprilis anni 2 regni Theodorici III incidit in annum Christi 675.

^b Votum assecutus est Amandus; sepultus enim fuit in monasterio Elnonensi, teste Baudemundo, qui et codicillum exaraverat, et Vitam sancti Amandi litteris commendavit. Obiit Amandus anno ætatis nonagesimo, æræ Christianæ 679.

HYMNI DUO ANTIQUI IN HONOREM SANCTI AMANDI.

[Ex Actis Sanctorum, mens. Febr.]

Amande, præsul optime,...
Amando Christum congruum,
Audi tuorum dulcia,
Quæ concinunt, gratissimo
Dum floruisti corpore,
Dignus tuo qui nomine,
Sortitus es vocabulum,
Vernaculorum carmina
Præcordiorum gaudio.

Mundum replesti lumine.
Astrum poli nunc splendidum
Pater pius, pastor bonus,
Has recreando fluminè,
Fratr pupilli febilis,
Patrem vocavit orphanus,
Cæcis ocellus lucidus,
Perir'que ligno pendulus,
Quid plura, miles inelyte,

Quicumque venit debilis,
Nunc Abrhæ vernantibus
De Jesu dulci corpore.
Jam copulatus inelytis
Vertex rubescit gemmulis,
Nostri memor sanctissime
(Tuus popellus adsumus)
Ut quando Jesus venerit
Non segregemur a tuo,